

Gençlik danışma ve sağlık merkezleri

Youth consultation and health centers

Şükran Sarılar

İstanbul Bakırköy Gençlik Danışma ve Sağlık Hizmet Merkezi, İstanbul, Türkiye

Özet

T.C. Sağlık Bakanlığı, UNFPA ve UNICEF işbirliği ile 2005 yılında kurulan merkezimizde 2 hekim, 2 psikolog, 1 diyetisyen hizmet vermektedir. Merkezimizde, ergene yönelik tanı, tedavi ve referans merkezlerine sevk dışında, fiziksel-cinsel gelişim, psikososyal gelişim, kişisel hijyen, beslenme, fiziksel etkinlik, sigara, alkol, madde kullanımı, güvenli davranışlar, güvenli cinsel yaşam danışmanlığı ve psikolojik danışmanlık yapılmaktadır. Ergenler sıklıkla; aileyle çatışma, ders başarısında düşme, saldırganlık, kilolu olma, bilgisayar bağımlılığı, kardeş kavgaları ve boy kısalığı nedenleriyle başvurmaktadır. Çalışmalarımız sonucunda, ergen sağlığı hizmetlerinin geliştirilebilmesi için tüm sağlık merkezlerinin 'genç dostu' sağlık hizmeti sunacak şekilde örgütlenmesi gerektiğini düşünmekteyiz. (*Türk Ped Arş 2011; 46 Özel Sayı: 135-7*)

Anahtar sözcükler: Ergen, sağlık hizmeti, danışmanlık, tarama

Summary

In 2005, a youth consultation and health center has been established by cooperation of Turkish Ministry of Health, UNFPA and UNICEF. Two doctors, 2 psychologists and 1 dietician is serving in our center. In this center, we serve for diagnosis and treatment of adolescents and when needed reference to other institutions. Consultation on physical-sexual development, psycho-social development, personal hygiene, nutrition, physical exercise, smoking and alcohol use, secure behaviors, secure sexual life and psychological problems is also given. Adolescents generally apply to the center for reasons like conflict with parents, low academic performance, aggression, being overweight, computer addiction, conflict with siblings and being short. As a result of our experience, we think that in order to develop adolescent health services, all health centers should be organized as "youth friendly". (*Turk Arch Ped 2011; 46 Suppl: 135-7*)

Key words: Adolescent, health care, health consultation, screening

Giriş

T.C. Sağlık Bakanlığı, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) ve Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF) işbirliği ile ergenlere yönelik hizmet vermek amacıyla 2005 yılında İlimizde Bakırköy Ana Çocuk Sağlığı Merkezi bünyesinde Gençlik Danışma ve Sağlık Hizmet Merkezi (GDSHM) açılması planlanmıştır. Bu amaçla seçilen 3 hekim, 1 psikolog, 1 diyetisyen ve 1 hemşire, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü'nce düzenlenen eğitimlere katılmıştır. UNFPA desteği ile merkezin alt yapısı

oluşturularak 2005 yılı Mayıs ayından itibaren GDSHM başvuru kabulüne başlamıştır.

Merkezimizin amaçları;

- Bölgemizde ergen sağlığına yönelik yapılan eğitim hizmetlerini koordine etmek,
- Ergen risk gruplarını belirlemek ve eğitmek,
- Eğitim ve danışmanlık hizmeti vermek,
- Ergenlere yönelik sağlık hizmeti sunmak,
- Bölgemizde ergenlere yönelik sunulan eğitim hizmetlerini izlemek ve değerlendirmektir.

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Dr. Şükran Sarılar,

İstanbul Bakırköy Gençlik Danışma ve Sağlık Hizmet Merkezi, İstanbul, Türkiye

Türk Pediatri Arşivi Dergisi, Galenos Yayınevi tarafından basılmıştır. / Turkish Archives of Pediatrics, Published by Galenos Publishing.

Hedeflerimiz;

- Danışmanlık,
- Eğitim ve bilgilendirme,
- Tanı,
- Tedavi.
- Referans merkezlerine sevk.

Başlıca danışmanlık konuları:

- ? Fiziksel-Cinsel Büyüme ve Psikososyal Gelişim,
- ? Kişisel Hijyen,
- ? Beslenme,
- ? Fiziksel etkinlik,
- ? Sigara, alkol ve madde kullanımı,
- ? Güvenli cinsel yaşam,
- ? Güvenli davranışlar,
- ? Psikolojik danışmanlıktır.

Ekibimiz 2 hekim, 2 psikolog ve 1 diyetisyenden oluşmaktadır. Şu anda hemşiremizin olmaması çalışmalarımızı olumsuz etkilemektedir.

Ergenlerin en belirgin özelliklerinden biri bekleme sevmemeleridir. Bu nedenle merkezimiz randevu ile başvuru kabul etmektedir. İlk kez başvuran ergenlere muayene ve danışmanlık için en az 45 dakika, kontrol görüşmeleri için ise 30 dakika ayrılmaktadır. İlk başvuru görüşmesi genellikle hekimle yapılmakta olup, bu görüşmede ihtiyaca göre psikolog ve diyetisyen görüşmeleri planlanmaktadır. Gerekli durumlarda ergen başka kuruluşlara yönlendirilmektedir.

GDSHM esas olarak bir danışmanlık merkezi olduğu için başvuranlara özellikle sadece sorun odaklı başvuru yapılması gerektiği, ergenlik dönemi boyunca en az yılda 2 kez olmak üzere düzenli izlemin önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Kuruma başvurular ise temel olarak dört kaynaktan olmaktadır:

- Daha önce gelen ailelerin önerisi ile,
- Okullardan rehber öğretmenlerin yönlendirmesi ile,
- Kuruma herhangi bir sağlık sorunu ile başvuran ergenlerin diğer hekimlerce yönlendirmesi ile,
- Tesadüfen merkez tabelasını gören ailelerin başvurusu ile.

Tablo 1. Yaş ve cinsine göre başvuran dağılımı

Yaş	Erkek	Kız
10-14	810	692
15-19	255	544
20-24	3	

Tablo 2. Sosyal duruma göre başvuran dağılımı

Sosyal durum	Ergen sayısı (n)
Öğrenci	2153
Evde oturan/işsiz	29
Çalışan	25
Diğer	6

İlk görüşmede en sık iletilen yakınmalar;

- Aileyle çatışma,
- Ders başarısında düşme,
- Giderek artan saldırganlık,
- Kilolu olma,
- Sorumluluk almama,
- Aşırı bilgisayar bağımlılığı,
- Kardeş kavgaları,
- Boy kısalığıdır.

Fizik muayenede;

- Akne vulgaris,
- Şişmanlık,
- Anksiyete, depresyon,
- Anemi,
- Enürezis nokturna,
- Boy kısalığı,
- Gelişme geriliği daha sık rastlanan tanılardır.

Psikolog görüşmelerinde ise en sık çalışılan sorunlar;

- Sınav stresi,
- Ders çalışma sorunları (Aileden ya da gençten kaynaklanan),
- Kişilerarası ilişkiler (Öfke kontrolü-içe kapanıklık, bağımlılık-bağımsızlık çatışması),
- Çocukluk çağı korkuları,
- Anksiyete / kaygı sorunları ya da bozukluklardır.

Merkezimizin 2009 yılı çalışmaları Tablo1-4'te özetlenmiştir.

Toplam 5 yıllık çalışmalarımızdan gözlemlediğimiz durum, bir danışmanlık merkezi olarak temel hedeflere giderek artan oranda yaklaşmakta olduğu ancak, kuruluş hedeflerinin bir kısmının yeterince başlanmadığıdır.

Tablo 3. Hizmet türüne göre başvuran dağılımı

Sunulan hizmet	Ergen sayısı (n)
Muayene	1247
Bilgilendirme/Danışmanlık	2377
Ruhsal danışmanlık	497

Tablo 4. Bilgilendirme/danışmanlık türüne göre başvuranların dağılımı

Bilgilendirme/ Danışmanlık Konuları	Bilgilendirme/ Danışmanlık (n)
Fiziksel cinsel büyüme ve psikososyal gelişim	1136
Kişisel hijyen	105
Beslenme	1212
Fiziksel etkinlik	627
Sigara, alkol, madde kullanımı	21
Güvenli cinsel yaşam	17
Güvenli davranışlar	3

• Ülkemizde ergen grup içinde önemli bir yer tutan çalışan ve evli ergenlere yeterince ulaşamamıştır.

• 2. basamakta ergene yönelik referans merkezleri oluşturulmadığından konsültasyon ve sevk gerektiren olgular- da sağlıklı bir işbirliği sağlanamamaktadır.

• Merkezin resmi bir kurumsal statüsünün olmaması idari ilişkilerde sıkıntı yaratmaktadır

Ülkemizin geleceğinde görev alacak genç kuşakların yetişmesi ergene yönelik sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi ile mümkün olacaktır. Bu amaçla konuyla ilgili tüm kurumların işbirliği gereklidir. Ergen sağlığı hizmetlerinin yalnızca özel

merkezlerin çabasıyla yürütülemeyeceği açıktır. Bu nedenle tüm sağlık hizmetlerinin “genç dostu” sağlık hizmeti sunacak şekilde örgütlenmesi gereklidir.

Kaynaklar

1. Kadayıfçı O, Derman O, Ürünsak Fİ ve ark. Ergen Sağlığı ve Gelişimi Kaynak Kitabı. Ankara, TC. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Basımevi, 2004.
2. Kadayıfçı O, Derman O, Ürünsak Fİ ve ark. Ergen Sağlığı ve Gelişimi Cep Kitabı. Ankara, TC. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Basımevi, 2004.